

Innst. S. nr. 64

(2002-2003)

Innstilling til Stortinget fra utenrikskomiteen

St.prp. nr. 15 (2002-2003)

Innstilling fra utenrikskomiteen om samtykke til ratifikasjon av en avtale med tilhørende vedlegg mellom EFTA-statene og Singapore undertegnet på Island 26. juni 2002 (frihandelsavtale)

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Hovedformålet med EFTAs frihandelsavtaler er å stimulere til økt samhandel og økonomisk samarbeid mellom partene og dermed økt verdiskaping.

Det bærende prinsipp i EFTA-statenes tredjelandspolitikk har vært parallellitet med EU. Bakgrunnen for dette prinsippet er behovet for å sikre EFTA-eksportører tilsvarende handelsbetingelser på tredjelandsmarkeder som EU-eksportører. EU har imidlertid ikke noen frihandelsavtale med Singapore. På grunn av Singapores betydning som marked for norske varer, tjenester og utenlandsinvesteringer sluttet Norge seg til at EFTA i dette tilfellet avvek fra parallellitetsprinsippet. Singapore utgjør også en viktig plattform for å fremme norske interesser i regionen omkring.

Frihandelsavtalen mellom EFTA og Singapore er en moderne avtale i EFTA-sammenheng. Videre er dette den andre såkalte "annengenerasjonsavtale", det vil si en avtale som i tillegg til å omfatte handel med industrivarer, fiskeprodukter og bearbejdede landbruksvarer, inneholder materielle forpliktelser på handel med tjenester, investeringer og offentlige anskaffelser. I tillegg er en rekke av de tradisjonelle artiklene i avtalen oppdatert i henhold til utviklingen i det internasjonale handelsregimet. Som del av selve frihandelsavtalen har hver av EFTA-statene dessuten forhandlet frem en bilateral landbruksavtale med Singapore.

Avtalen er fremforhandlet i samsvar med WTOs regler om unntak for regionale avtaler fra bestevilkårsbehandling, og den oppfyller blant annet kravet om at

en frihandelsavtale skal omfatte den alt overveiende del av den samlede handelen mellom partene.

Frihandelsavtalen inneholder et vedlegg som gir Norge rett til ved ratifikasjon å unnta Svalbard fra avtalens forpliktelser på andre områder enn handel med varer. Norge vil benytte seg av denne retten.

Avtalen er en multilateral avtale mellom Singapore på den ene siden og EFTA-statene samlet på den andre. Avtalen er fremforhandlet i fellesskap på EFTA-siden, men folkerettslig er avtalen bare bindende mellom hver av EFTA-statene og Singapore. Den gjelder altså ikke EFTA-statene imellom.

Gjennom Bergen-erklæringen ble EFTAs tredje-landssamarbeid utvidet til også å gjelde land og regioner utenfor Europa. På EFTAs ministermøte i desember 2000 ble det besluttet at det skulle gjennomføres forberedende samtaler med Singapore. Avtalen har betydning utover videreutviklingen av det bilaterale samarbeidet, ettersom Singapore kan fungere som døråpner til resten av regionen. Singapores betydning som handelspartner skyldes både landets sterke økonomi og dets posisjon som en sentral økonomisk inngangsport til Sørøst-Asia.

Foruten å være EFTAs andre oversjøiske avtale og den første i Asia utenom Midtøsten, er avtalen med Singapore en av de mest omfattende frihandelsavtalene. EFTA-statene har i praksis allerede tollfri adgang for de aller fleste eksportvarer, inklusive fisk og fiskeprodukter, på Singapores marked. Singapores nullsatser er imidlertid såkalte 'anvendte tollsatser' som ensidig kan endres. Landets 'bundne' tollsatser, det vil si tollsatser som er bundet i WTO, ligger stort sett på enten 10 pst. eller 6 pst.. Frihandelsavtalen innebærer at Singapores nulltollsatser bindes. Dette gir med andre ord EFTA-statene rettslig sikkerhet for at deres eksport til Singapore fortsatt vil være tollfri.

Samhandelen mellom EFTA-statene og Singapore har økt betraktelig de siste tre årene. Av EFTA-statene er Sveits den største handelspartneren til Singapore og

står for den største delen av EFTA-statenes eksport til landet.

Samhandelen mellom Norge og Singapore har økt kraftig det siste tiåret, til tross for en nedgang i forbindelse med Asia-krisen i 1997 og 1998. Norges viktigste eksportvarer til Singapore er maskiner, skip og båter, optiske instrumenter, elektronisk utstyr, telekommunikasjonsutstyr, samt fisk og annen sjømat.

Etter EU er Øst-Asia i dag den viktigste regionen for norsk sjømateksport. Fersk oppdrettet laks, røkt laks og fryst laksefilet er de viktigste sjømatprodukter som eksporteres til Singapore. Handelen med fisk og andre marine produkter mellom Norge og Singapore er relativt beskjeden, men frihandelsavtalen vil kunne bidra til å øke den norske sjømateksporten gjennom å sikre forutsigbare rammebetingelser.

Samhandelen var i 2001 på 3,27 mrd. kroner, hvorav eksport utgjorde 2,41 mrd. kroner og import 854 mill. kroner. Handelsbalansen har altså vært klart til fordel for norsk eksport.

De bilaterale forbindelsene mellom Norge og Singapore preges av stor næringsaktivitet. Det er registrert godt over 100 norske selskaper i Singapore, hvorav halvparten er knyttet til maritime tjenester eller petroleumsrelaterte aktiviteter. Singapore har en av de største konsentrasjonene av norske bedrifter utenfor Norge og utgjør Norges tredje viktigste marked i Asia. Flere norske bedrifter har etablert sine regionale hovedkontor i Singapore. De viktigste sektorene for samarbeid mellom Norge og Singapore, foruten den maritime, er IKT, energi og bioteknologi.

Singapores økonomiske utvikling har vært imponerende etter at landet ble selvstendig republikk i 1965. Singapore opplevde imidlertid kraftig økonomisk nedgang i 2001, i hovedsak som resultat av en negativ utvikling i internasjonal økonomi. Nedgangen illustrerer at Singapores svært åpne økonomi er sterkt avhengig av ytre forhold, og den negative utviklingen reflekterer spesielt avhengigheten av amerikansk økonomi. Etter et fall i brutto nasjonalprodukt (BNP) på 2 pst. i 2001, ligger vekstanslagene for 2002 på rundt 3 pst.

Landets innenrikspolitiske situasjon preges av kontinuitet, stabilitet og forutsigbarhet. Styresettet kan karakteriseres som demokratisk, autoritært og næringslivsorientert.

Singapores betydning som maritimt senter tiltar, både når det gjelder havneutbygging, nasjonal flåte og bredden i skipsfartsmiljøet. Singapore har begrenset industri, men satser store ressurser på å utvikle kunnskapsbasert næringsvirksomhet for å være i forkant internasjonalt på dette området.

Landet er en sterk tilhenger av et liberalt internasjonalt handelsregime og deltar aktivt i WTO. Singapore arbeider også parallelt med å etablere stadig flere bilaterale handelsavtaler og har allerede inngått avtale med New Zealand og Japan. Medlemskapet i FNs sikkerhetsråd fra januar 2001 til desember 2002 er høyt prioritert. I utenrikspolitikken fokuseres det på styrking av regionale organisasjoner i Asia.

EFTA-statene og Singapore har forpliktet seg til å avvike all importtoll på industrivarer og avgifter med

tilsvarende virkning fra avtalens ikrafttredelse, med de unntak som fremgår i avtalens vedlegg V.

I avtalen har EFTA-statene og Singapore forpliktet seg til å avskaffe all toll på fisk og andre marine produkter fra avtalens ikrafttredelse, med visse unntak.

Frihandelsavtalen omfatter bearbejdede landbruksprodukter, slik det fremgår av avtalens vedlegg III. Vedlegg III innebærer at EFTA-statene og Singapore gir tollkonsesjoner for bearbejdede landbruksvarer i henhold til de nasjonale varelistene i vedlegget. Avtalepartene har, under visse forutsetninger, forpliktet seg til ikke å gi hverandre en dårligere behandling når det gjelder handel med bearbejdede landbruksvarer enn den beste behandling som til enhver tid praktiseres overfor noe annet land.

Handel med ubearbejdede landbruksvarer er i hovedsak ikke omfattet av EFTA-samarbeidet. Dette har sin bakgrunn i de enkelte EFTA-landenes landbrukspolitikk, som blant annet innebærer tollbeskyttelse på hjemmemarkedene. Det er imidlertid fremforhandlet en bilateral landbruksavtale mellom Norge og Singapore med begrenset vareomfang. Den bilaterale landbruksavtalen utgjør en del av instrumentene som etablerer et frihandelsområde mellom EFTA-statene og Singapore. Den er derfor behandlet i og vedlagt proposisjonen.

Landbruksavtalen mellom Norge og Singapore inneholder lister over tollkonsesjoner fra norsk og singaporsk side, samt opprinnelsesregler for handelen med landbruksvarer. Den inneholder videre en erklæring om at avtalepartene er rede til i fremtiden å drøfte utvidelse av omfanget av markeds-konsesjoner for landbruksvarer.

Dette er den andre frihandelsavtalen EFTA har inngått som inneholder forpliktelser på tjenesteområdet. Det vil si at avtalen medfører liberalisering av handel med tjenester ved å fjerne restriksjoner der partene har sett seg tjent med dette. I tråd med WTOs krav til frihandelsavtaler går avtalen lengre i å liberalisere handel med tjenester enn det som følger av WTO-avtaleverket, spesielt hva gjelder EFTA-landenes markedsadgang til Singapore. Norge har også bundet seg til liberalisering utover sine WTO-forpliktelser, primært på områdene forskning og utdanning.

Gjennom denne avtalen har EFTAs tjenesteytere og investorer i Singapore traktatfestet rett til bedre behandling enn øvrige WTO-medlemmer og er sikret samme behandling som bedrifter fra Singapores andre frihandelspartnere.

Avtalen er den andre frihandelsavtalen EFTA har inngått som inkluderer forpliktelser til å fremme etablering og beskyttelse av investeringer mellom partene. Bestemmelsene om investeringer er mer omfattende enn i EFTA-statenes frihandelsavtale med Mexico. Partene forplikter seg til å gi hverandres investorer og deres investeringer behandling som er like gunstig som den som gis egne investorer og investeringer, det vil si såkalt nasjonal behandling.

Partenes unntak, det vil si sektorer der det gjøres visse unntak fra prinsippet om nasjonal behandling og bestevilkårsbehandling, er nedfelt i vedlegg XI. Norge

har unntak for eiendomsmegling, fiskeforedlingsindustrien og norske regler om styrer i henhold til allmennaksjeselskapsloven.

Konkurranseskjemaet er basert på at partene skal anvende sin nasjonale konkurranselovgivning for å hindre atferd som begrenser konkurransen og undergraver avtalens målsetning om frihandel. Partene skal samarbeide for å unngå slik atferd.

Norge er gjennom EØS-avtalen og WTO-avtalen om offentlige anskaffelser (GPA) forpliktet til å åpne markedet for offentlige anskaffelser for leverandører fra andre parter, forutsatt at norske leverandører får tilsvarende markedsadgang. Frihandelsavtalen fastslår at partenes rettigheter og forpliktelser med hensyn til offentlige anskaffelser skal styres av GPA og at partene skal samarbeide for å tilstrebe liberalisering av markedene for offentlige anskaffelser.

Avtalen sikrer beskyttelse av immaterielle rettigheter, herunder rettigheter til åndsverk, oppfinnelser og design. Den forplikter partene til å gi hverandres borgere minst like god behandling som de gir sine egne borgere og borgere av enhver annen stat.

Frihandelsavtalen omfatter også institusjonelle bestemmelser. Den etablerer Den blandede komité og fastslår at gjennomføringen av avtalen skal forvaltes av denne. Komiteen kan ved enstemmighet ta beslutninger vedrørende endringer av avtalen.

Avtalen inneholder en detaljert prosedyre for tvisteløsning for det tilfellet at det skulle oppstå problemer vedrørende tolkning og gjennomføring av partenes rettigheter og forpliktelser i henhold til avtalen.

Tilleggsprotokollen avspeiler en politisk forståelse mellom partene når det gjelder gjennomføring av avtalen og vilje til å videreutvikle den på bestemte områder.

Avtalens fortale nedfeller sentrale sider ved den politiske kontekst og er også et viktig fortolkningsmoment. Det fastslås hvem som er partene i avtalen og partenes hensikt med den. I fortalen bekrefter partene blant annet prinsippet om bærekraftig utvikling og prinsippene i FN-pakten og i FNs Verdenserklæring om menneskerettigheter. Dette var særlig viktig for Norge og en forutsetning for at avtalen kunne godkjennes i Regjeringen. Singapore derimot hadde sterke prinsipielle innvendinger mot å inkludere ikke-handelsmessige forhold overhodet i avtalen. Når det gjelder omtale av de enkelte artikler i frihandelsavtalen vises til kap. 4 i proposisjonen.

Frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Singapore og den bilaterale landbruksavtalen mellom Norge

og Singapore vil ikke medføre særlige budsjettmessige konsekvenser for Norge.

Utover vanlige oppgaver i forbindelse med Den blandede komité samt toll- og opprinnelsesrelaterte regler, vil ikke frihandelsavtalen og landbruksavtalen ha administrative konsekvenser av betydning.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Haakon Blankenborg, lederen Thorbjørn Jagland, Jens Stoltenberg og Gunhild Øyangen, fra Høyre, Julie Christiansen, Inge Lønning, Oddvard Nilsen og Finn Martin Vallersnes, fra Fremskrittspartiet, Morten Høglund og Christopher Stensaker, fra Sosialistisk Venstreparti, Kristin Halvorsen og Bjørn Jacobsen, fra Kristelig Folkeparti, Jon Lilletun og Lars Rise, og fra Senterpartiet, Åslaug Haga, slutter seg til forslaget om å ratifisere frihandelsavtalen mellom Singapore og EFTA og vil understreke at dette er en moderne annengenerasjonsavtale som vil kunne danne modell for fremtidige frihandelsavtaler som EFTA vil forhandle frem.

Komiteen vil understreke at det er viktig for EFTA å være aktive pådrivere i forhold til å fremforhandle nye frihandelsavtaler. Komiteen vil påpeke at frihandelsavtaler er et tjenlig verktøy for å gi næringslivet i EFTA gode og sikre rammebetingelser. Komiteen vil støtte at man forhandler frem frihandelsavtaler også med land der EU ikke har avtaler og at interessene til EFTA-statene og næringslivet i EFTA bør være det avgjørende i valg av avtalepartnere.

Komiteen er meget tilfreds med at avtalen inneholder en henvisning til menneskerettigheter, selv om avtalen er en frihandelsavtale er det viktig at man benytter alle relevante anledninger til å fremme betydningen av og respekten for menneskerettigheter.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget samtykker i ratifikasjon av en avtale med tilhørende vedlegg mellom EFTA-statene og Singapore undertegnet på Island 26. juni 2002 (frihandelsavtale).

Oslo, i utenrikskomiteen, den 4. desember 2002

Thorbjørn Jagland
leder

Morten Høglund
ordfører

Åslaug Haga
sekretær